

Marianna KRAVIAROVÁ

Prešovská univerzita v Prešove

Slovensko

marianna.kraviarova@unipo.sk

PAUZA V REČOVÝCH PREJAVOCH SLOVENSKÝCH TV REDAKTOROV

Marianna KRAVIAROVÁ

University of Prešov

Slovakia

marianna.kraviarova@unipo.sk

PAUSE IN THE SPEECH OF SLOVAK TV MODERATORS

In this paper, we focus on the use of pause and its grammatical function in the speech of Slovak TV moderators. By analyzing the pause in the speech of the individual researched moderators, which was implemented in the Praat program, we want to point out the specificity in the use of the suprasegment, its interaction with other suprasegments and the mistakes that moderators make in its (non) implementation.

Keywords *pause, suprasegments, interaction of suprasegments, TV moderators*

Úvod

Komunikácia je proces, pri ktorom dochádza vo všeobecnosti k prenosu informácie od zdroja k prijímaču. Ak sa sústredíme na verbálnu (resp. rečovú, jazykovú) komunikáciu, ktorá sa realizuje pomocou reči a informácia sa šíri cez komunikačný kanál od expedienta k percipientovi je potrebné zabezpečiť, aby v celom procese komunikačného aktu boli vytvorené vhodné podmienky na tvorbu, prenos a príjem danej informácie, v opačnom prípade nedochádza k naplneniu komunikácie.

V rámci verbálnej komunikácie definuje J. Mistřík (1985: 419) štýl ako „spôsob prejavu, ktorý vzniká cieľavedomým výberom, zákonitým usporiadaním a využívaním jazykových a mimojazykových prostriedkov so zreteľom na tematiku, situáciu, funkciu, zámer autora a na obsahové zložky prejavu.“ Pri tvorbe textu môže autor využiť všetky verbálne aj neverbálne prostriedky, ktoré sú v súlade s jeho komunikačným zámerom. Ako uvádza D. Slančová (1996: 39): „do procesu komunikácie, a teda aj do štýlotvorného procesu vstupuje komplex komunikačných,

štýlových, žánrových a jazykových noriem, ktorými sa produktor pri tvorbe textu riadi.“ Preto je žiadúce, aby sa tieto normy dodržiavali pri realizovaných textoch vo všeobecnosti. J. Mistrík (1985) delí štýly na objektívne, subjektívne a subjektívno-objektívne. Do poslednej skupiny, niekedy nazývanej aj sekundárna, či zmiešaná, môžeme priradiť okrem rečníckeho a esejistického štýlu aj štýl publicistický, ktorý je aj objektom nášho skúmania. Publicistiku môžeme podľa použitého kódu a komunikačného kanála deliť na novinovú, rozhlasovú a televíznu (Slančová 1996: 54).

Objektom nášho výskumu je televízna publicistika, ktorá sa realizuje verbálnou komunikáciou a musí spĺňať komunikačné normy (t. j. riadiť sa súborom verbálnych aj neverbálnych pravidiel). V tomto prípade budeme brať väčší dôraz na verbálnu časť rečového prejavu redaktora publicistického štýlu v televíznej publicistike. Aj z dôvodu, že kultúra rečového prejavu je dôležitou súčasťou hovoreného prejavu človeka každej spoločnosti. Keďže hovorený prejav plynie nepretržite v čase, je pre percipienta náročnejší na vnímanie ako prejav písaný. Každý produktor textu (expedient rečového prejavu) musí dbať na správnosť všetkých troch zložiek reči: ortofonickú a ortoepickú stránku zvukovej reči, na ktoré sa samozrejme nabaľuje aj jej modulačná zložka (Mochňacká – Peknušiaková – Regrutová 2014). Ortofónia je náuka o správnom tvorení hlások, ako najmenších zvukových jednotiek, kde sa od hovoriaceho očakáva ich správne tvorenie a spájanie do vyšších zvukových jednotiek. Ortoepia je náuka o správnom používaní hlások, resp. môžeme hovoriť o správnej výslovnosti. Zvládnutie týchto dvoch zložiek rečového prejavu na základe platných pravidiel výslovnosti daného jazyka eliminuje komunikačný šum, ktorý môže v rámci komunikácie medzi expedientom a percipientom vzniknúť a tým oslabiť alebo až znemožniť zabezpečenie základného cieľa komunikácie, ktorým je prenos informácie. Rečový prejav je spätý aj s prozódiami reči. Hovoríme o suprasegmentálnych javoch, ktoré vznikajú následnou úpravou (moduláciou) artikulačného prúdu a navrstvujú sa na fónické jednotky. Jazyková kultúra má svoje nezastupiteľné miesto aj v hovorenom prejave v mediálnej sfére, kde sa očakáva od produktorov textu zvládnutie ortofonických a ortoepických javov spisovnej slovenskej výslovnosti a správne modulačné návyky.

Príspevok sa zaoberá analýzou páuz v rečových prejavoch a jej súčinnosti s ďalšími suprasegmentmi, najmä dôrazom. Oba tieto suprasegmentálne javy sú súčasťou zvukového komplexu, ktorý nazývame intonácia. Á. Král (2001: 259) charakterizuje intonáciu ako „komplex suprasegmentálnych zvukových javov, ktoré charakterizujú ucelenú výpoveď“. Je to komplex prozodických vlastností vety (výpovede). Patrí sem prízvuk, dôraz (citový dôraz – emfáza), melódia, prestávka, tempo, rytmus.“ Intonácia vzniká moduláciou rečového signálu, ktorá môže byť časová, tónová alebo silová.

Pauza alebo prestávka vo výpovedi patrí k časovej modulácii a súvisí s potrebou nádychu. Takéto pauzy sa nazývajú fyziologické. Pre komunikáciu sú však dôležitejšie významové (komunikačné, funkčné, logické) pauzy, ktoré slúžia na oddelenie väčších výpovedných celkov vety. Pomocou vhodne zvolenej funkčnej pauzy dokáže expedient vnímať gramatické a významové vzťahy vetných úsekov

a orientovať sa v rečovom prejave. (Sabol – Zimmermann 2015, Král 2009) Je dôležité si uvedomiť aj skutočnosť, že percipient vníma každú prestávku vo výpovedi ako funkčnú, preto je dôležité, aby expedient dokázal v rečovom prejave prekrývať fyziologickú pauzu s pauzou funkčnou.

Druhým analyzovaným suprasegmentálnym javom je dôraz, ktorý vzniká silovou moduláciou reči. Ako uvádzajú J. Sabol a J. Zimmermann (2015: 75) dôraz je gramatizujúcim prostriedkom vety a súvisí s členením výpovede na východisko a jadro. V neutrálnych vetách stojí jadro na konci výpovede a teda aj dôraz, ktorý je ovplyvnený i ďalšími suprasegmentmi ako tempo, intenzita, melódia, či pauza a práve súčinnosťou dôrazu a pauzy sa budeme zaoberať v našich analýzach rečových prejavov. J. Sabol a J. Zimmermann (2015) dokonca hovoria o veľmi úzkej súčinnosti pauzy a dôrazu. „Vysielateľ jazykového prejavu dlhšou pauzou upozorňuje percipienta na zdôraznené slovo. Zároveň sa sám pripravuje na väčšie artikulačné úsilie pri výslovnosti zdôrazneného slova.“ (Sabol – Zimmermann 2015: 93) Na základe svojich výskumov uvádzajú: „Výsledky potvrdzujú, že komunikačne je dôležitejšia pauza pred dôrazovým slovom, než po ňom; táto pauza totiž pripravuje percipienta na prijatie najzávažnejšieho úseku výpovede, zatiaľ čo pauza po zdôraznenom slove „len“ uzatvára jeho vymedzenie, preto jej počúvajúcí ani nevenuje takú veľkú pozornosť.“ (Sabol – Zimmermann 2015: 94)

Intonáciu môže ovplyvniť viac faktorov ako napr. fyzický a psychický stav hovoriaceho, komunikačná situácia, vzťahy medzi expedientom a percipientom, komunikačný šum a pod. V mediálnej oblasti sa vyžaduje, aby rečový prejav nebol ovplyvňovaný inými, vo väčšine prípadov nežiadúcimi, dorozumievacími faktormi. Prejavy majú zodpovedať štandardom spisovnej výslovnosti a expedienti majú využívať neutrálne zvukové javy spisovnej slovenčiny. Príznakové prostriedky je vhodné použiť iba v prípade ich jazykovej funkčnosti, pri nevhodnom použití môžu viesť k nedorozumeniam medzi expedientom a percipientmi, resp. recipientmi komunikačného aktu.

Metódy a ciele výskumu

Výskumnú vzorku tvoria nahrávky relácií televízie RTVS *Svet v obrazoch* (vysielané 3. 5. 2020) a *Slovensko v obrazoch* (vysielané 17. 5. 2020). Spolu išlo o 7 nahrávok realizovaných v roku 2020, ktoré boli prekonvertované do digitálneho nekomprimovaného formátu .wav, v mono kvalite s použitou vzorkovacou frekvenciou 44 100 Hz a bitovou hĺbkou 32 bitov pomocou programu Audacity v. 2.4.2. Nahrávky boli získané z archívu spomínanej televízie. Skúmali sme iba rečový prejav redaktoriek.

Analýza rečových prejavov redaktoriek jednotlivých reportáží sa realizovala v programe Praat verzia 6.1.11 (Boersma, Weenink 2020) pomocou oscilogramov a širokopásmových spektrogramov. Vo vyextrahovaných súboroch sme sa zamerali na analýzu intonačných charakteristík rečových prejavov redaktoriek. Skúmali sme dôraz, ktorý vzniká silovou moduláciou hlasu a pauzu, ktorá patrí k suprasegmentom vznikajúcim časovou moduláciou hlasu, pričom sme sa zamerali na súčinnosť týchto suprasegmentov, tzn. zisťovali sme trvanie pauzy pred a po zdôraznenom slo-

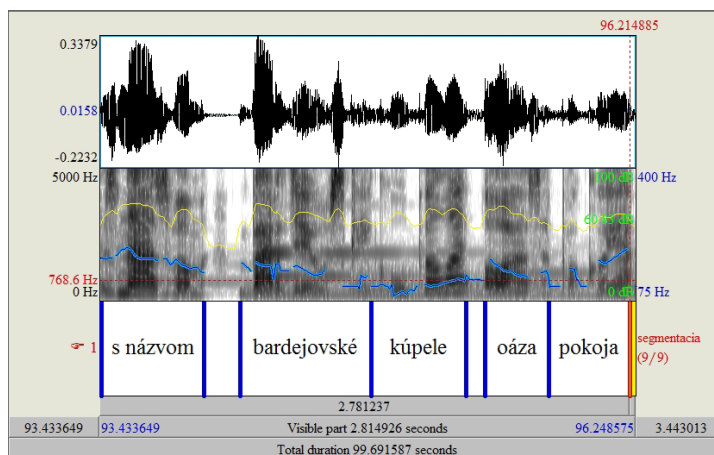
ve v rečových prejavoch redaktoriek v jednotlivých reportážach. Namerané hodnoty mali poslúžiť pri hľadaní odpovedí na otázky, ktoré sú cieľom nášho akustického skúmania. Išlo o tieto ciele:

- skúmať akustické vlastnosti rečového prejavu redaktoriek s prihliadnutím na realizáciu suprasegmentov pauza a dôraz;
- hľadať špecifiká v realizácii pauzy v súčinnosti s dôrazom;
- porovnať trvanie pauzy v pred dôrazovej a pod dôrazovej pozícii vo vetách v rečových prejavoch s predchádzajúcimi výskumami.

Pri analýze sme sa opierali práve o výsledky výskumov J. Sabola a J. Zimmermanna (Sabol, Zimmermann 2015: 94), ktorí uvádzajú dlhšie trvanie páuz pred dôrazovými slovami.

Dôrazy sme v texte vyhľadali percepčnou metódou, ktorú sme doplnili o analýzu spektrogramov, v ktorých sa zdôraznené slová vyznačujú zvýšením hodnôt intenzity a základného tónu F_0 , ktorá súvisí s melódiou reči. Tieto akustické veličiny zvyšovali svoju hodnotu pri dôrazov v porovnaní s okolostojacimi nedôrazovými slovami.

Na obrázku 1 je znázornená ukážka analyzovanej súčinnosti suprasegmentov pauza a dôraz v reportáži z relácie *Slovensko v obrazoch* (1. reportáž – *Bardejovské kúpele*, vysielaaná dňa 17. 5. 2020), ako výstup z programu Praat, kde môžeme pozorovať pauzy pred aj po zdôraznenom spojení (*bardejovské kúpele*) – trvanie pauzy pred dôrazom je 188 ms, trvanie pauzy po dôraze je 96 ms. Výskyt páuz pred a po zdôraznenom slove bol skôr výnimkou v analyzovaných rečových prejavoch TV redaktoriek.

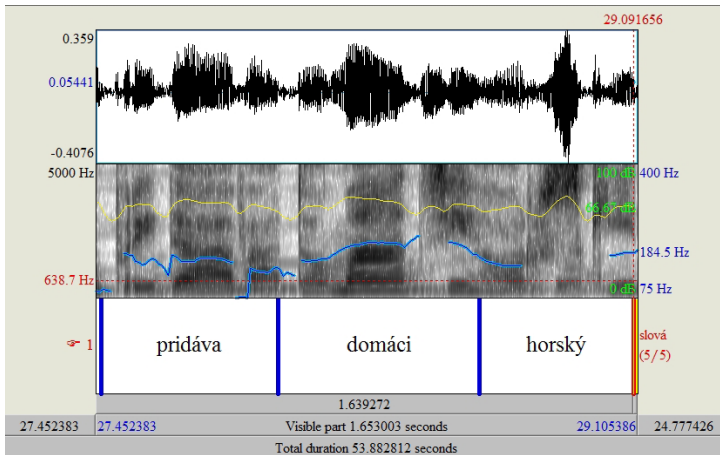

Obrázok 1. Oscilogram, širokopásmový spektrogram, v ktorom je zobrazená modrou farbou (dolná krivka) melodická krivka a žltou farbou (horná krivka) krivka intenzity a vetný úsek (...s názvom # Bardejovské kúpele # oáza pokoja...) s vyznačenými pauzami ako výstup z programu Praat.

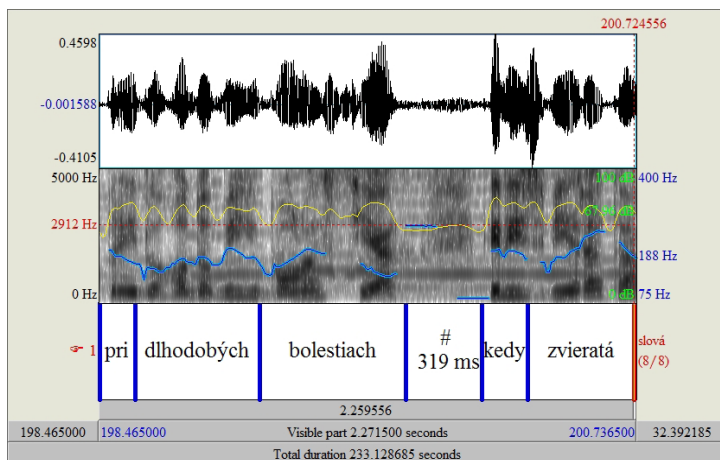
Obrázok 2 (relácia *Slovensko v obrazoch*, 4. reportáž – *Medovníky pani Bojnákovej*, vysielaaná dňa 17. 5. 2020) poukazuje na jav, ktorý bol bežný v analýze, keď

pred ani po zdôraznenom slove nenastáva v rečovom prejave pauza. Zdôraznené slovo (*domáci*) sa na spektrograme zobrazuje vyššou hodnotou intenzity aj základného tónu, čo môžeme pozorovať na modrej (melodickej) a žltej (intenzitnej) krivke. Zdôraznené slovo je percepčne vnímateľné aj bez realizácie pauzy.

Obrázok 3 (relácia *Svet v obrazoch*, 2. reportáž – *Liečivá energia z farmy*, vysielaná dňa 3. 5. 2020) poukazuje na skutočnosť, že výskyt páуз po zdôraznenom slove bol v analyzovaných prejavoch častejší ako pred dôrazom.

Obrázok 2. Oscilogram, širokopásmový spektrogram, v ktorom je zobrazená modrou farbou (dolná krivka) melodická krivka a žltou farbou (horná krivka) krivka intenzity a vetný úsek (...pridáva domáci horský...) bez realizácie páуз ako výstup z programu Praat.

Obrázok 3. Oscilogram, širokopásmový spektrogram, v ktorom je zobrazená modrou farbou (dolná krivka) melodická krivka a žltou farbou (horná krivka) krivka intenzity a vetný úsek (...pri dlhodobých bolestiach # kedy zvieratá...) s realizáciou pauzy po dôraze ako výstup z programu Praat.

Výsledky výskumu

Analyzovali sme dve publicistické relácie televízie RTVS. Relácia *Svet v obrazoch* sa vysiela na Jednotke každú nedeľu od 11.25 hod. v trvaní cca 20 min. Moderátorkou je Martina Jančeková. Väčšinu reportáží sprevádza ženský rečový prejav. Relácia obsahuje 6 – 8 reportáží, ktoré moderátorka na začiatku predstaví. V jednotlivých reportážach sme sa sústredili na meranie páuz a hľadanie súvislosti ich výskytu s dôrazovými slovami. Samotné reportáže pozostávajú z mikročastí, ktoré sú oddelené dlhšími pauzami (prvý stĺpec v tabuľke 1.). Keďže ide o televíznu publicistickú reláciu, rečový prejav aj pauzy sú dopĺňané obrazovou informáciou, ktorá sa zúčastňuje na komunikačnom procese. Priemerné artikulačné tempo rečových prejavov analyzovaných reportáží je 6,2 slabík/s, na základe výskumov V. Smolákovej (2010), ho radíme k primeranému tempu. Tabuľka 1 obsahuje zosumarizovanie a štatistické vyhodnotenie nameraných páuz podľa miesta výskytu v analyzovaných rečových prejavoch redaktoriek jednotlivých reportáží.

Tab. 1. Štatistické vyhodnotenie páuz meraných v analyzovaných reportážach relácie Svet v obrazoch.

	dlhé	na konci vety	vo vetách	pred dôrazom	po dôraze
priemer	1854 ms	516 ms	255 ms	97 ms	117 ms
medián	1610 ms	560 ms	260 ms	0 ms	0 ms
min	1016 ms	96 ms	29 ms	0 ms	0 ms
max	4392 ms	824 ms	1309 ms	1309 ms	404 ms
N	16	26	39	33	33

Druhou analyzovanou reláciou je *Slovensko v obrazoch*, ktorá sa tiež vysiela na Jednotke každú nedeľu od 11.00 hod. v trvaní cca 20 min. Moderátorkou je Silvia Krpelanová. Väčšinu reportáží sprevádza ženský rečový prejav. Relácia obsahuje 4 reportáže, ktoré moderátorka na začiatku predstaví. V jednotlivých reportážach sme sa sústredili na meranie páuz a hľadanie súvislosti ich výskytu s dôrazovými slovami. V reportážach sa nachádzajú aj výpovede iných aktérov reportáží, ktoré sme do samotnej analýzy nazahrnuli. Aj táto televízna publicistická relácia obsahuje okrem auditívnej aj obrazovú informáciu, ktorá sa zúčastňuje na komunikačnom procese. Dlhé pauzy v reportážach nenájdeme. Priemerné artikulačné tempo rečových prejavov redaktoriek v analyzovaných reportážach je 5,6 slabík/s, na základe výskumov V. Smolákovej (2010), ho radíme k primeranému tempu. Tabuľka 2 obsahuje zosumarizovanie a štatistické vyhodnotenie nameraných páuz podľa miesta výskytu v analyzovaných rečových prejavoch redaktoriek jednotlivých reportáží.

Tab. 2. Štatistické vyhodnotenie páуз meraných v analyzovaných reportážach relácie Slovensko v obrazoch.

	na konci vety	vo vetách	pred dôrazom	po dôraze
priemer	501 ms	211 ms	21 ms	77 ms
medián	486 ms	192 ms	0 ms	0 ms
min	83 ms	42 ms	0 ms	0 ms
max	947 ms	489 ms	489 ms	536 ms
N	33	37	54	54

Vo všetkých siedmich reportážach oboch relácií sa vyskytujú vo vetách aj dôrazy. Keďže sa výstavba textu reportáže riadi objektívnym poradím od východiska k jadrú výpovede, zdôraznené slová sa najčastejšie vyskytovali na konci viet, resp. v rámci súvetí v koncových častiach, na miestach semikadencie, často sa pauza na týchto miestach prekryla s pauzou po zdôraznenom slove a redaktorka nebola nútená použiť pauzu aj v pred dôrazovej pozícii. Ako uvádza aj V. Smoláková (2013: 219): „V spravodajských rozhlasových textoch sa však pauza pred dôrazovým slovom ne napĺňa pravidelne. Dôvodom je tempo reči, ktoré nedovoľuje realizovať pauzy v adekvátnej miere. Rozhlasoví pracovníci namiesto použitia sémantickej pauzy, ktorej dôsledkom by bolo retardačné tempo časti výpovede, dávajú prednosť silovému suprasegmentu – dôrazu. Z hľadiska profesijných rutín dokážu rozhlasoví pracovníci aj bez potreby nadýchnuť sa, podložiť slovo dôrazom.“ Aj keď sa vyššie uvedený citát vzťahuje k rozhlasovému vysielaniu, podobné tvrdenia platia aj pre analyzované reportáže a televíznych redaktorov. V porovnaní s rozhlasovými reportážami, televízne „si môžu dovoliť“ väčšie množstvo páúz aj mimovetných, ktoré sú vyplňané práve obrazovou informáciou spolupodieľajúcou sa na komunikačnom procese.

V relácii *Svet v obrazoch* sa pauza po ukončení viet konkluzívnou kadenciou vyskytla v 82 % prípadov, v relácii *Slovensko v obrazoch* to bolo v 78 % prípadov. Výskyt pauzy pred aj po zdôraznenom slove sa v relácii *Svet v obrazoch* realizoval v dvoch prípadoch z celkového počtu 33 výskytov (pozri tab. 1), výskyt pauzy iba pred dôrazom a iba po dôraze je v pomere 10:12. V relácii *Slovensko v obrazoch* sa pauza pred a po zdôraznenom slove vyskytla iba v troch prípadoch z celkového počtu výskytov dôrazov, ktorých bolo v analyzovaných reportážach 54 ako uvádzame v tabuľke 2. Výskyt pauzy iba pred dôrazom a iba po dôraze je v pomere 2:16. V analyzovaných reportážach relácie *Slovensko v obrazoch* sa dôrazy vyskytovali skôr na konci viet, resp. v predpauzovej pozícii v súvetiach a redaktorka využila túto skutočnosť tak, že pauzu pred dôrazovým slovom nerealizovala a pod dôrazovú pauzu spojila s vnútrovetnou pauzou.

Záver a diskusia

Cieľom štúdie bolo skúmať akustické vlastnosti rečových prejavov redaktoriek s prihliadnutím na realizáciu suprasegmentu pauza a dôraz a hľadať špecifiká v ich realizácii. Na základe analýzy zvukových nahrávok reportáží, ktoré patria k publicistickému štýlu, môžeme vysloviť záver, aj napriek nie rozsiahlej výskumnej vzorke, že v súčasnosti je snaha o ekonomizáciu rečového prejavu, ktorá sa odzrkadľuje aj na (ne)dôslednom využívaní páuz v súčinnosti so suprasegmentom dôraz. Á. Král' a J. Sabol (1989) opisujú realizáciu dôrazu sprevádzanú „prudkým melodicko-dynamickým zdvihom a veľkým intervalom zmeny na zdôraznenom slove“ (Král' – Sabol 1989: 360). Aj v našich analýzach sa potvrdzuje skutočnosť, že zdôraznené slovo má výraznejšiu melodickú aj intenzitnú krivku v porovnaní so svojim okolím, často je táto zmena nie veľmi výrazná a percipient má problém s identifikovaním významovej platnosti výpovede. Ešte zaujímavejšie sa javí zistenie o realizácii pauzy v súčinnosti s dôrazom. Vychádzajúc z výskumov merania pauzy v rôznych zvukových textoch J. Sabola z roku 1977 (Sabol – Zimmermann 2015: 94) je trvanie pauzy pred dôrazovým slovom dlhšie ako po dôrazovom slove. Pre publicistický štýl uvádzajú pomer 543 ms:466 ms. Tieto závery sa nám nepodarilo potvrdiť. V súčasnosti (aj v našom prípade, aj napriek malej výskumnej vzorke) je tendencia k redukcii používania páuz v rečovom prejave. Pauza realizovaná z oboch strán dôrazového slova mala výskyt iba 6 % v oboch reláciách. Viac sme pozorovali výskyt pauzy po zdôraznenom slove ako pred ním, čo súviselo aj s postavením dôrazu vo vete. Jeho pozícia na konci vetných úsekov spôsobuje prekryvanie podôrazovej a významovej, často aj fyziologickej, pauzy. Tempo rečových prejavov sa môže čiastočne odrážať práve v záveroch, ku ktorým sme vyššie došli.

Myslíme si, aj napriek tomu, že naša analyzovaná vzorka nebola rozsiahla, že je potrebné dodržiavať pravidlá slovenskej výslovnosti súvisiace aj s prozodickou rovinou, hoci televízia má tú výhodu, že podáva vysoko redundantné informácie – je totiž audiovizuálne médium, ktoré okrem zvukovej zložky dokáže informáciu v rámci komunikačného aktu výrazne doplniť jej obrazovou zložkou. Je potrebné si uvedomiť, že aj realizácia suprasegmentov vplýva na naplnenie cieľa komunikácie a jej nesprávne alebo málo dôrazné prevedenie si vyžaduje od percipienta vyššie nároky na sústredenosť pri percepcii komunikátu z dôvodu správneho vyhodnotenia jeho obsahu.

LITERATÚRA / BIBLIOGRAPHY

Boersma, Weenink 1992–2020: Boersma, P., D. Weenink. *Praat: Doing Phonetics by Computer* [Computer program], verzia 6.1.11.

Král' 2001: Král', Á. Intonácia oznamovacej vety. – In: *Slovenská reč*, roč. 66, č. 5, 257–277.

Král' 2009: Král', Á. *Pravidlá slovenskej výslovnosti*. Druhé vydanie. Martin: Matica slovenská.

Kráľ, Sabol 1989: Kráľ, Á., Sabol, J. *Fonetika a fonológia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Mistrík 1985: Mistrík, J. *Štylistika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Mochňacká, Peknušiaková, Regrutová 2014: Mochňacká, B., Peknušiaková, E., Regrutová, L. *Základy rozhlasovej tvorby*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

RTVS 2020: RTVS, Archív RTVS. *Slovensko v obrazoch*. 17. 05. 2020. <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/14130/227116> (10 jún 2020)

RTVS 2020: RTVS, Archív RTVS. *Svet v obrazoch*. 3. 05. 2020. <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/14131/224464> (10 jún 2020)

Sabol, Zimmermann 2015: Sabol, J., Zimmermann, J. *Základy akustiky reči*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Slančová 1996: Slančová, D. *Praktická štylistika. (Štylistická príručka)*. Prešov: Slovacontact.

Smoláková 2010: Smoláková, V. Tempo reči mediálnych pracovníkov. – In: *Jazyk a kultúra: internetový časopis Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra excelentnosti pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*, № 1/1, 7s.

Smoláková 2013: Smoláková, V. Suprasegmenty v mediálnom texte. – In: *Médiá a text 4. Zborník príspevkov z vedeckého seminára 4.12.2012*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 215–221.